

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Майя Димитрова Василева

Член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ по направление 2.2. История и археология (Стара история и тракология – Географски информационни системи (ГИС) в помощ на античната история) в ДВ, бр. 50 от 15.06.2018 г., с единствен участник: **гл. ас. д-р Юлия Цветкова**

Главен асистент д-р Юлия Цветкова кандидатства в настоящия конкурс със 17 статии, 8 от тях в съавторство, и една монография – хабилитационен труд. Статиите представят доста широк диапазон на нейните научни интереси: проблеми на историята на древна Тракия, археология на ранножелязната епоха в Тракия, на тракийските светилища и гробници, нумизматика и новото направление, в което е и монографичният ѝ труд – историческа ГИС.

Виден е вкусът на д-р Цветкова към политическата история на древна Тракия, особено в югоизточните тракийски предели и в Тракийски Херсонес. В представените статии тя поставя на дискусия моменти от политическата история, които отдавна не са преразглеждани и някои становища са приемани за даденост по инерция. Много проблеми от ранната история на Одриското царство се нуждаят от нов, свеж поглед и съвременна интерпретация на писмените извори. Поради недостатъчните сведения Ю. Цветкова не може да даде категоричен отговор нито на въпроса кой Терес е дълголетникът, споменат от Лукиан (почти единодушно приеман за Терес I в българската историография), нито да определи точно мотивацията за действията на Котис I в Тракийски Херсонес. Поставянето под съмнение обаче на досега приеманото виждане в първия случай и опитът да се разнищи политическата ситуация в Тракийски Херсонес през 60-те години на IV в. пр. Хр. във втория, заслужават поздравления. Намирам за доста убедително мнението, че обсадата на Сестос от Котис най-вероятно е в подкрепа на централната персийска власт.

В същия смисъл трябва да се оцени и статията, разглеждаща въпроса за териториалния обхват на земите на Месад (Майсадес), която съставлява част от глава от монографията на Ю. Цветкова. Отново сме изправени пред нов опит за анализ на писмените извори – главно на текста на Ксенофонт, с цел да се определи поне приблизително територията, контролирана от Месад. В книгата този анализ е съчетан с възможните разчитания на анализите, направени чрез ГИС. За отбелязване е задълбоченият анализ на античните текстове, свързан с „титлата“ *парадинаст* („съуправител“, „страничен владетел“), придобила популярност в траколожките изследвания, но никъде незасвидетелствана като съществително на гръцки.

Вкусът на кандидата към политическа история неизбежно я отвежда и към занимания с нумизматика, на която са посветени някои от статиите ѝ.

Не са много историците на древността с опит и в археологията. А двете дисциплини не могат една без друга. През годините д-р Цветкова участва в редица археологически разкопки и теренни проучвания, в които се прилагат съвременни методи на изследване. Новите технологии навлизат особено бързо при теренните проучвания – използването на GPS устройства, ГИС софтуеър и т.н. Оттук започва и интересът на кандидатката към приложението на ГИС в археологията и в старата история. Подчертаната интердисциплинарност на археологическите проучвания, в които участва Ю. Цветкова, предопределят и няколкото ѝ статии в съавторство с един или повече колеги. Това от своя страна е показателно за нейните качества да работи в екип.

Сега към основния труд, монографичната хабилитация, „ГИС и тракология. Приложение на Географските информационни системи в изследванията на тракийската история“. СУ „Св. Климент Охридски“, 2018 г. Подобно на самотата на Дж. Оуенс в предишното десетилетие, Ю. Цветкова е единственият историк, опитващ се да приложи ГИС в изследванията по стара история в България (другите споменати от нея млади автори са археолози). Първата част на книгата е много добро изложение, което запознава умело и увлекателно, особено учените-хуманитаристи, с развитието и възможните приложения на ГИС. Необходимостта от интердисциплинарност и от използване на новите технологии в историята е отдавна осъзната. Както и необходимостта от пространствен анализ. Все още обаче, както отбелязва авторката, хуманитаристите и историците в частност изпитват

недоверие към новите технологии и повечето не ги познават добре. Затова тази част от книгата е изключително полезна. Не мога да не споделя, че докато я четох, си спомних как в западната филмова индустрия подобни нови технологии вече се рекламират в криминалния жанр, където чрез математическо моделиране се решават най-различни задачи – от вероятно местонахождение до прогнозиране на човешкото поведение (вж. „Numbers“ – на български „Криминални уравнения“). Моите лични колебания и съмнения се отнасят към крайно недостатъчните начални данни, които се въвеждат и с които се работи при моделирането в ГИС. Трябва да отчетем слабата проученост – и археологическа, и историческа, на тракийските земи (и не само!), поради която квантитивните измерения винаги ще дават изкривена картина. Т.е. съществуват прекалено много неизвестни, които влияят на крайния резултат.

Другите три глави на книгата представляват т.нар. *case studies*, три примера на използване на пространствен анализ чрез ГИС: опит да се установи най-вероятното трасе на пътя на армията на Дарий I през Тракия; обхвата на земите, под контрола на Месад и съответно тези владени от Медок; и накрая – какво би дал количественият и пространственият анализ на съкровищата от бронзови монети на Филип II и Александър III. В никой от трите случая д-р Цветкова не предлага окончателно решение на поставените въпроси. По-скоро постигнатите резултати от ГИС анализа подкрепят и дават още аргументи в полза на някое от вече съществуващите в науката мнения (с някои нюанси). Дори в нумизматиката, където има повече възможности за количествен анализ, отново се явяват доста неизвестни, свързани с точното местонамиране и описание на монетните съкровища. Но тези три примера добре илюстрират възможностите за използване на новите технологии в едно хуманитарно, историческо изследване и поставят по-високи изисквания към първоначалните входни данни, които трябва да се имат пред вид в бъдещите проучвания. В този смисъл съм напълно съгласна със заключителните думи на Ю. Цветкова, че техническите дисциплини и хуманитаристиката не бива да се противопоставят, а да се търсят нови нива на сътрудничество, съобразени със съвременните научни стандарти.

Хабилитационният труд и представените статии демонстрират една отлична информираност на авторката в много различни области на познанието: от публикациите,

посветени на съвременните технологии, до археологическата литература, съчиненията върху старата история и тракологията, както и върху тексткритиката на античните автори.

Като имам предвид новаторската работа в хабилитационния труд на Юлия Цветкова, както и обхвата на научните ѝ дирения, представен в статиите ѝ, предлагам на почитаемото Научно жури да избере гл. ас. д-р Юлия Цветкова за академичната длъжност „доцент“.

16.11.2018 г.

Подпис:

София

/доц. д-р Майя Василева /